

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ที่มีต่อชุมชนโดยรอบ

Economic and Social Impacts of Chiang Mai Night Safari's Management on Surrounding Communities

สุพิชญา หลิมตระกูล, นัทธมน ธีระกุล

Supichaya Limtrakul, Nattamon Teerakul

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และเพื่อศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่มีต่อชุมชนโดยรอบพื้นที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลหนองควายและตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ตำบลแม่เหียะและตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2549-2560 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่เกิดขึ้นเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล ที่ให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างรายได้ของประเทศ และก่อให้เกิดการสร้างรายได้และการจ้างงานในจังหวัดเชียงใหม่และภูมิภาค รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่มีต่อชุมชนโดยรอบ พบว่ามีการรวมกลุ่มในนามชุมชนและทำธุรกิจร่วมกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี คือ วิสาหกิจชุมชน 4 ตำบลเพื่อจำหน่ายอาหารสัตว์ให้กับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีซึ่งในปัจจุบันมีรายได้ปีละประมาณ 5 ล้านบาท สมาชิกในชุมชนได้รับการจ้างงานจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีตั้งแต่เริ่มบริหารงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา และปัจจุบันยังคงมีการจ้างงานในชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการทำงานเป็นผู้ปฏิบัติงานและกลุ่มบุคคลจ้างเหมาที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี 14,000 บาท มีรายได้อื่นเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท และมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน 20,000 บาท (ร้อยละ 65.67) และไม่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว (Low Season) ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ผู้ประกอบการในชุมชนที่เปิดดำเนินการก่อนมีแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น 9,000 บาท สำหรับส่วนผู้ประกอบการในชุมชนที่เปิดดำเนินการหลังจากมีเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี มีกำไรเฉลี่ยต่อเดือน 12,785.71 บาท การมีแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีในชุมชนทำให้ชุมชนโดยรอบพื้นที่ตั้งเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีได้มีโอกาสเข้าไปเที่ยวชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีและได้รับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าอยู่ในระดับมาก เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยชุมชนได้รับประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแนะนำแหล่ง

ท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีให้กับนักท่องเที่ยว และร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่
ของชุมชน โดยชุมชนไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ : ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผลกระทบทางสังคม ผลกระทบต่อชุมชน การบริหารจัดการ
เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

ABSTRACT

This study aims to examine the management of Chiang Mai Night Safari (CNS) and analyze the economic and social impacts of the CNS's management on four surrounding communities covering Tambon Nongkwai and Tambon Banpong in Hangdong District, Tambon Maehia and Tambon Suthep in Muang District, Chiang Mai Province.

The study results showed that during 2006 to 2017, the CNS had fulfilled its objectives to support the tourism policies of the Thai Government in terms of generating national income and creating new jobs, as well as promoting knowledge about nature and the environment.

According to the social and economic perspectives, the CNS management analysis revealed that four of the surrounding communities had formed community enterprises to supply animal feed to the CNS. The income from selling feed amounted to 5 million baht per year. Furthermore, people living in the surrounding communities have had opportunities to work at the CNS since it was first established in 2005. Since then, the CNS has been continue to hire local people till now. The average income of permanent workers and casual hire is 14,000 baht per month, with a further 10,000 baht generated from other activities; meanwhile monthly expenses are about 20,000 baht per month or 65.67 percent of the total monthly income. There have been little to no impacts to incomes and expenses due to high or low season of the CNS. Moreover, the results of the management analysis also revealed that communities that ran tour businesses before the establishment of the CNS had increased their income of 9,000 baht more than previously per month. On the other hand, it was found that those who started businesses after the establishment of the CNS had increased their income of 12,785.71 baht per month. Furthermore, the establishment of CNS provided an opportunity for locals in the surrounding communities to come visit and learn more about natural resources and wildlife conservation, as well as improve to high level of various facilities in their communities. The benefit of facilities development to community

member was classified up to medium level. Community members were able to both participate in and promote the CNS, and thereby encourage local tourism, as well as help to support natural resources and environment conservation activities. Negative social and environmental impacts have not been observed in these communities since the establishment of CNS.

Key words : economic impact, social impact, impact on the community, management, Chiang Mai Night Safari

ที่มาและความสำคัญ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ประกอบด้วยธุรกิจมากมายหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว อาทิ ธุรกิจด้านการขนส่ง ที่พักแรม อาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจบริการท่องเที่ยว และธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยทางอ้อม เช่น การผลิตสินค้าทางการเกษตร หัตถกรรม การก่อสร้าง อุตสาหกรรมเครื่องจักร รวมถึงกิจการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของรัฐ เป็นต้น (นิศา ชัชกุล, 2555) การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยในแง่เศรษฐกิจนั้น การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยในการปรับดุลการชำระเงินของประเทศ สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้การส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นก่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่างๆ ซึ่งนำมาสู่การจ้างงานและการสร้างอาชีพทั้งในภาคการท่องเที่ยวโดยตรงและการจ้างงานในภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมากขึ้น เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งในภาพรวมแล้วจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ และควมมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ในขณะที่ในแง่ทางสังคมนั้น การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะทำให้เกิดการพัฒนาสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ยกกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ให้ดีขึ้น รวมทั้งช่วยปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีความรู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน อันจะนำมาซึ่งการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีจิตสำนึก นอกจากนี้การเดินทางท่องเที่ยวยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้แก่นักท่องเที่ยวได้นำความรู้และประสบการณ์จากการเดินทางมาปรับใช้ในการพัฒนาชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น (สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์, 2550)

เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเป็นสวนสัตว์กลางคืนแห่งแรกของประเทศไทย ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลที่ให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างรายได้ของประเทศ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวภาคเหนือ (Hub) และเพื่อให้เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเป็นแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ และพักอยู่ในจังหวัดนานขึ้น รวมถึงการกระจายนักท่องเที่ยวออกไปสู่จังหวัดใกล้เคียง (สำนักงานบริหารโครงการเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีและคณะกรรมการเพื่อศึกษาวางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งสวนสัตว์กลางคืนจังหวัดเชียงใหม่, 2547) โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งดังนี้ 1) เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ

และภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก 2) เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบใหม่และเพิ่มทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ 3) เพื่อยกระดับสินค้าและบริการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ให้มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) เพื่อก่อให้เกิดการสร้างรายได้และการจ้างงานในจังหวัดเชียงใหม่และภูมิภาค รวมทั้ง ส่งเสริมการเรียนรู้และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีต่อคนในชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบพื้นที่ตั้งของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีและมีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี
2. เพื่อศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่มีต่อชุมชนโดยรอบ

วิธีการศึกษา

การศึกษผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่มีต่อชุมชนโดยรอบ ได้ทำการศึกษา 2 ส่วน ดังนี้

การศึกษาในส่วนแรก เป็นการศึกษาผลการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิซึ่งเก็บรวบรวมจากเอกสารรายงานผลการดำเนินงานและผลประกอบการของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานพื้นที่พิเศษเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และสำนักงานพัฒนาพิงคนคร (องค์การมหาชน) โดยทำการศึกษาข้อมูลของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2549-2560 ในประเด็นเกี่ยวกับ จำนวนผู้เข้าชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี รายได้จากการดำเนินงาน ต้นทุนที่ใช้ในการบริหารจัดการ ผลตอบแทนสุทธิจากการดำเนินงาน การจ่ายค่าตอบแทนให้กับพันธมิตรทางธุรกิจ การจ้างงานของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีโดยตรง และการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้จะถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (frequency) และอัตราส่วนร้อยละ (percentage)

ในการศึกษาส่วนที่ 2 เป็นการศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจและผลกระทบด้านสังคมต่อชุมชนโดยรอบพื้นที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลหนองควายและตำบลบ้านปางอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ตำบลแม่เหียะและตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิซึ่งเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนทำงานกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีและได้รับค่าจ้างจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีโดยตรง 67 คน และกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการ

ในชุมชนที่ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้าปลีก ร้านกาแฟ ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ร้านขายของฝาก ธุรกิจให้บริการรถรับ-ส่ง ธุรกิจให้บริการรถเช่า เป็นต้น 100 คน และแบบสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน เก็บข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคมถึงเมษายน 2560 โดยทำการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นกับชุมชนในภาพรวม คริวเรือนที่อาศัยในชุมชน และผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยรอบพื้นที่ตั้งของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ในประเด็นเกี่ยวกับการจ้างงานในชุมชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน การแข่งขันของธุรกิจในพื้นที่ ผลกระทบจากการท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว (Low Season) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร/ดำเนินงานของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี การได้รับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี การพัฒนาด้านสาธารณูปโภคก่อน-หลังที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี การได้รับประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดขึ้นในชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการต้อนรับ/ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของชุมชน ผลกระทบกับครอบครัวจากการที่ต้องทำงานในวันหยุดราชการหรือวันหยุดนักขัตฤกษ์หรือมีวันหยุดที่ไม่แน่นอน ปัญหาสังคมและปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากมีเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้จะถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (frequency) และอัตราส่วนร้อยละ (percentage) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและในการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 การบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีบริหารโดยหน่วยงานของรัฐในรูปแบบองค์การมหาชน ซึ่งเป็นกิจการของรัฐอันเป็นบริการสาธารณะและไม่แสวงหากำไรเป็นหลัก ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐเป็นรายปีและมีรายได้จากการดำเนินงานเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับดำเนินกิจการเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ซึ่งเงินรายได้จากการดำเนินงานและเงินอุดหนุนจากรัฐที่เหลือจ่ายไม่ต้องนำส่งคืนคลัง โดยมีผลการดำเนินงานในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2549-2560 ดังนี้

ผลประกอบการของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี พบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ต้นทุนในการบริหารจัดการเพิ่มขึ้น และรายได้จากการบริหารงานเพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวในภาพรวมร้อยละ 13.97 โดยเฉลี่ยต่อปี อัตราการเติบโตของต้นทุนในการบริหารจัดการในภาพรวมร้อยละ 5.96 โดยเฉลี่ยต่อปี และอัตราการเติบโตของรายได้จากการบริหารงานร้อยละ 16.02 โดยเฉลี่ยต่อปี (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยว ต้นทุนการบริหาร และรายได้จากการบริหารงานของเชียงใหม่
ไนท์ซาฟารี

	นักท่องเที่ยว			ต้นทุนการบริหาร			รายได้จาก การ บริหารงาน	
	ภาพรวม	ไทย	ต่างชาติ	ภาพรวม	ค่าใช้จ่าย บุคลากร	ค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน		ค่าใช้จ่าย ลงทุน
อัตราการเติบโต โดยเฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)	13.97	5.06	44.37	5.96	5.69	7.29	3.47	16.02

ที่มา : สำนักงานพื้นที่พิเศษเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี, สำนักงานพัฒนาพิกนคร (องค์การมหาชน)

และจากการคำนวณ

ผลตอบแทนสุทธิของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีมีกำไรสะสม ณ สิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จำนวน 428.60 ล้านบาท ทั้งนี้ในปีงบประมาณ พ.ศ 2553, 2554 และ 2556 ผลตอบแทนสุทธิของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีขาดทุนปีละ 107.17 ล้านบาท 177.36 ล้านบาท และ 47.44 ล้านบาท ตามลำดับ เนื่องจากไม่ได้รับการเงินอุดหนุนจากรัฐและมีรายจ่ายในการลงทุนเพิ่มสูงขึ้น

สำหรับการบริหารจัดการด้านอื่นๆ พบว่าเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีมีการจ่ายค่าตอบแทนให้กับพันธมิตรทางธุรกิจที่สำคัญและนำนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการด้านต่างๆ ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเพิ่มขึ้นโดยมีอัตราการเติบโตร้อยละ 45.62 โดยเฉลี่ยต่อปี มีจำนวนการจ้างงานโดยตรงเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.96 มีมูลค่าการจ้างงานโดยตรงเพิ่มขึ้นร้อยละ 46.71 และมีมูลค่าการจ้างงานโดยอ้อมเพิ่มขึ้นร้อยละ 111.24 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การจ่ายค่าตอบแทนให้กับพันธมิตร การจ้างงานโดยตรง และการจ้างงานโดยอ้อม
ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 และ 2560

ปีงบประมาณ พ.ศ.	มูลค่าการจ่าย ค่าตอบแทนให้กับ พันธมิตร (ล้านบาท)	การจ้างงานโดยตรง		มูลค่าการจ้างงาน โดยอ้อม (ล้านบาท)
		จำนวน (คน)	มูลค่า (ล้านบาท)	
2549	2.50	247	49.77	7.03
2560	156.11	321	72.75	14.85

ที่มา : สำนักงานพื้นที่พิเศษเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และ สำนักงานพัฒนาพิกนคร (องค์การมหาชน)

ทั้งนี้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เป็นการจ้างแรงงานจากคนในชุมชนจำนวน 81 ครัวเรือน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 28.66 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด นอกจากนี้เชียงใหม่ไนท์ซาฟารียังให้ผู้ประกอบการภายนอกเช่าพื้นที่ภายในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเพื่อดำเนินกิจการต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดการสร้างอาชีพและการจ้างงานของผู้ประกอบการดังกล่าวเพิ่มขึ้นและเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีมีรายได้จากค่าเช่าพื้นที่อีกด้วย นอกจากนี้เชียงใหม่ไนท์

ซาฟารีเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556-2560 มีเยาวชนเข้ามาเรียนรู้จำนวน 294 โรงเรียน 35,211 คน และเชียงใหม่ไนท์ซาฟารียังได้ให้ความอนุเคราะห์สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษารับนักศึกษาที่มาฝึกงานทางด้านสัตวแพทย์ การดูแลสัตว์ป่า การให้บริการและอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยว และงานบริหารทั่วไป

ส่วนที่ 2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่มีต่อชุมชนโดยรอบ

1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่มีต่อชุมชนโดยรอบ

ผลกระทบที่มีต่อชุมชนในภาพรวม พบว่า การมีแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอาชีพเดิมซึ่งส่วนใหญ่ทำการเกษตรและรับจ้าง มีการจ้างงานของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีจำนวนน้อย ท่องถิ่นยังมีรายได้จากการเก็บภาษีป้ายและภาษีบำรุงท้องถิ่นของผู้ประกอบการในพื้นที่ที่มีเพิ่มขึ้น มีการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคขั้น ได้แก่ การขยายถนนให้กว้างขึ้น มีระบบไฟฟ้าที่เป็นมาตรฐาน มีระบบสื่อสารโทรคมนาคมของผู้ให้บริการทุกเครือข่าย มีการจัดระบบขนส่งมวลชนเส้นทางจากตัวเมืองเชียงใหม่ถึงเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี (รถบัสขนาดเล็ก) ส่วนตำบลบ้านโป่งไม่ได้รับผลกระทบพื้นที่ตั้งไม่อยู่ในเส้นทางผ่าน และชุมชนไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มในการดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สินของชุมชน ในระยะเริ่มแรกชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร/ดำเนินงานของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ได้แก่ กลุ่มสินค้า OTOP กลุ่มรถสี่ล้อแดงรับส่งนักท่องเที่ยว กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 4 ตำบลจำหน่ายอาหารสัตว์ให้กับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี กลุ่มจำหน่ายอาหารป้อนสัตว์ และกลุ่มนวดแผนไทย ปัจจุบันเหลือเพียงวิสาหกิจชุมชน 4 ตำบลจำหน่ายอาหารสัตว์ ซึ่งมีรายได้ปีละประมาณ 5 ล้านบาท

ผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนในชุมชน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเป็นเจ้าของที่หรือลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 76.12 และเป็นจ้างเหมาบุคคลปฏิบัติงานมีสัญญาจ้างเป็นรายปี คิดเป็นร้อยละ 23.88 โดยมีการจ้างงานในทุกส่วนงานของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 เป็นต้นมาและปัจจุบันก็ยังมีการจ้างงานอย่างต่อเนื่องโดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 14,000 บาท นอกจากนี้ยังมีรายได้อื่นจากการจำหน่ายสินค้าให้กับบุคลากรที่ทำงานในเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี (ร้อยละ 11.94) โดยมีรายได้อื่นเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท โดยรวมแล้วครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 24,000 บาท และมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 20,000 บาท (ร้อยละ 65.67) และการท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว (Low Season) ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีไม่มีผลกระทบต่อครัวเรือน

ผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการในชุมชน พบว่า กิจการได้รับผลกระทบจากการมีแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี (ร้อยละ 42.00) ได้แก่ มีรายได้จากขายสินค้า/บริการให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี (ร้อยละ 42.11) กิจการมีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 35.34) มีรายได้จากขายสินค้า/บริการให้กับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี (ร้อยละ 12.03) มีค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 9.02) และมีรายได้จากขายสินค้า/บริการให้กับพนักงานเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี (ร้อยละ 1.50) สำหรับสถาน

ประกอบการที่เปิดดำเนินการก่อนมีแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี (เปิดก่อนปี 2549) ปัจจุบันภาพรวมมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น 9,000 บาท เมื่อแบ่งตามประเภทกิจการพบว่าร้านอาหาร/ร้านกาแฟมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น 13,181.82 บาท ร้านขายของฝาก/ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก/ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือนลดลง 15,000 บาท และธุรกิจการค้า/ร้านค้าปลีกมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น 1,666.67 บาท สำหรับสถานประกอบการที่เปิดดำเนินการหลังปี 2549 ปัจจุบันภาพรวมมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือน 12,785.71 บาท เมื่อแบ่งตามประเภทกิจการพบว่า โรงแรม/ที่พักขาดทุนเฉลี่ยต่อเดือน 25,000 บาท ร้านอาหาร/ร้านกาแฟมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือน 12,391.30 บาท ร้านขายของฝาก/ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก/ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือน 23,000 บาท ธุรกิจให้บริการรถรับส่ง/รถเช่ามีกำไรเฉลี่ยต่อเดือน 15,000 บาท และธุรกิจการค้า/ร้านค้าปลีกมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือน 12,941.18 บาท โดยมีระดับการแข่งขันของธุรกิจอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 60.00)

2. ผลกระทบด้านสังคมของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่มีต่อชุมชนโดยรอบ

ผลกระทบต่อชุมชนในภาพรวม พบว่า มีโอกาสเข้าชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีฟรีปีละ 1 ครั้ง ทำให้ชุมชนได้มีโอกาสท่องเที่ยวร่วมกับครอบครัวและได้เรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า ชุมชนได้รับประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดขึ้นทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันมีความสะดวกสบายขึ้น มีสถานที่สำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ/ออกกำลังกาย และมีความปลอดภัยในชุมชน และในการที่สมาชิกในชุมชนทำงานกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีในวันหยุดราชการหรือวันหยุดนักขัตฤกษ์หรือมีวันหยุดที่ไม่แน่นอนไม่มีผลกระทบต่อความห่างเหินระหว่างสมาชิกที่ในครัวเรือน ชุมชนมีส่วนร่วมในการต้อนรับ/ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของชุมชน การมีแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีในชุมชนไม่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาสังคมในชุมชน

ผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนในชุมชน พบว่า มีโอกาสเข้าไปเที่ยวชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีจำนวน 1 ครั้งต่อปี มีระดับความคิดเห็นต่อการได้รับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าจากการเที่ยวชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 มีระดับความคิดเห็นต่อการได้รับประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 มีความคิดเห็นว่าสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี (ร้อยละ 67.16) มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของชุมชน (ร้อยละ 77.61) มีความคิดเห็นว่ามีผลกระทบกับครอบครัวจากการที่ต้องทำงานในวันหยุดราชการหรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ หรือมีวันหยุดที่ไม่แน่นอน (ร้อยละ 83.58) ซึ่งทำให้เกิดความห่างเหินระหว่างสมาชิกที่ในครัวเรือนโดยได้มีผลกระทบในระดับน้อย ไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน (ร้อยละ 86.57) และไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในชุมชน (ร้อยละ 74.63)

ผลกระทบต่อกลุ่มผู้ประกอบการในชุมชน พบว่า มีโอกาสเข้าไปเที่ยวชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี จำนวน 1 ครั้งต่อปี และมีระดับความคิดเห็นต่อการได้รับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า จากการเที่ยวชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 มีความเห็นว่ามีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนจากการที่มีเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.63 มีความเห็นว่าการได้รับประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนจากการที่มีเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.39 ไม่มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี (ร้อยละ 65.00) ไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน (ร้อยละ 88.00) และไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในชุมชน (ร้อยละ 83.00)

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุป

1.1 ผลของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

จากผลการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี แสดงให้เห็นว่าเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และคนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เข้ามาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และทำให้เกิดการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และมีการกระจายรายได้ให้กับธุรกิจด้านการท่องเที่ยวอันส่งผลต่อเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวโดยรวมของจังหวัดเชียงใหม่ เกิดการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า และการเรียนรู้ด้านการบริหารงานในส่วนต่างๆ ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่เกิดขึ้นเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล ที่ให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างรายได้ของประเทศ และก่อให้เกิดการสร้างรายได้และการจ้างงานในจังหวัดเชียงใหม่และภูมิภาค รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่มีต่อชุมชนโดยรอบ

1) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ชุมชนมีการรวมกลุ่มในนามชุมชนและทำธุรกิจร่วมกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี คือวิสาหกิจชุมชน 4 ตำบลจำหน่ายอาหารสัตว์ให้กับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีในปัจจุบันมีรายได้ปีละประมาณ 5 ล้านบาท สมาชิกในชุมชนชุมชนได้รับการจ้างงานจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีตั้งแต่เริ่มบริหารงานตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ปัจจุบันก็ยังมีกรจ้างงานในชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการทำงานที่เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี 14,000 บาท มีรายได้อื่นเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน 20,000 บาท (ร้อยละ 65.67) และไม่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว (Low Season) ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ผู้ประกอบการในชุมชน

ที่เปิดดำเนินการก่อนมีแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น 22,666.67 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น 13,666.67 บาท และมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น 9,000 บาท สำหรับส่วนผู้ประกอบการในชุมชนที่เปิดดำเนินการหลังมีแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีรวมทั้งหมดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 36,428.57 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 23,642.86 บาท และมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือน 12,785.71 บาท

2) ผลกระทบด้านสังคม การมีแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีในชุมชนทำให้ชุมชนโดยรอบพื้นที่ตั้งเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีได้มีโอกาสเข้าไปเที่ยวชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีและได้รับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าจากการเที่ยวชมเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีอยู่ในระดับมาก เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยชุมชนได้รับประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนของครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีในการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีให้กับนักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของชุมชน โดยชุมชนไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีควรมีการสร้างเครือข่ายกับผู้นำชุมชนในพื้นที่เพื่อร่วมกันวางแผนและบริหารจัดการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมชุมชนร่วมกับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และอาจเพิ่มบทบาทของชุมชนโดยรอบพื้นที่ให้ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และทำการตลาดให้กับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเพื่อเป็นการสร้างมวลชนสัมพันธ์กับชุมชนในพื้นที่ด้วย

2) เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีควรเพิ่มการมีส่วนร่วมกับชุมชนในพื้นที่ 4 ตำบล โดยขยายพื้นที่และกิจกรรมในพื้นที่โดยรอบให้ครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น เช่น จัดทำโครงการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีไปยังแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน และมีการสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่และสอดคล้องกับกิจกรรมการให้บริการของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีเพิ่มมากขึ้น เช่น การนวดแผนไทย เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มกิจกรรมการบริการสำหรับนักท่องเที่ยวเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และทำให้มีรายได้เพิ่มทั้งเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีและชุมชน และจะทำให้ชุมชนจะได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมได้โดยตรงจากเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

3) เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีควรมีการพิจารณาคัดเลือกหรือให้โอกาสแรงงานจากชุมชนในพื้นที่โดยรอบเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีทำงานในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อเป็นการส่งเสริมการจ้างงานและกระจายรายได้ในพื้นที่เพิ่มขึ้น

4) เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีควรรหาแนวทางในการเพิ่มโอกาสให้ผู้ประกอบการในชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าเพิ่มขึ้น และหาแนวทางในการนำเสนอความรู้ด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้กับเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีอีกทางหนึ่งด้วย

5) กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่ามีปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาสังคมเกิดขึ้นอยู่บ้าง เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีจึงควรมีการตรวจสอบและมีแนวทางป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนในพื้นที่โดยรอบได้รับรู้รับทราบถึงแนวทางการป้องกันปัญหาดังกล่าวของ เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

6) เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีควรมีแนวทางการบริหารจัดการในการจ่ายค่าตอบแทนให้กับ พันธมิตรทางธุรกิจที่เหมาะสม โดยอาจใช้กลยุทธ์ในการปรับลดอัตราค่าตอบแทนลงเพื่อเพิ่มรายได้ ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีสำหรับนำมาใช้ในการบริหารจัดการต่อไป

2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้กลุ่มประชากรผู้ประกอบการได้ใช้ฐานข้อมูลจากกรมธุรกิจการค้า ซึ่ง จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบว่ามีผู้ประกอบการจำนวนมากกว่าฐานข้อมูล ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปอาจ ต้องใช้นักกลุ่มประชากรผู้ประกอบการมารวมด้วย ซึ่งจะทำให้การศึกษาข้อมูลผลกระทบทางเศรษฐกิจและ สังคมจากการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่อผู้ประกอบการในชุมชนโดยรอบพื้นที่เพิ่มขึ้น

2) เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีและอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีพื้นที่ติดกันมีการ ก่อสร้างและเปิดให้บริการพร้อมกัน การวิเคราะห์ผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นผลมาจาก เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีควรนำสถิติขั้นสูงมาช่วยใช้ในการวิเคราะห์

เอกสารอ้างอิง

นิตยา ชัชกุล. (2555). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2550). *การท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย*. จุลสารวิชาการ

อิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฉบับประจำไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2550

(มกราคม-มีนาคม). สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2558, จาก [http://issuu.com/etatjournal/docs/](http://issuu.com/etatjournal/docs/etat12550/2)

etat12550/2

สำนักงานบริหารโครงการเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และ คณะกรรมการเพื่อศึกษาวางแผนและดำเนินการ

เกี่ยวกับการจัดตั้งสวนสัตว์กลางคืนจังหวัดเชียงใหม่และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการ

ท่องเที่ยว. (2547). *โครงการเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี (Chiang Mai Night Safari) จังหวัดเชียงใหม่*.